

dr hab. Piotr Niwiński, prof. UG
Instytut Politologii
Uniwersytet Gdański

Gdańsk, 11 marzec 2025 r.

**Recenzja osiągnięć naukowo-badawczych, dorobku dydaktycznego
i popularyzatorskiego oraz osiągnięć w zakresie współpracy międzynarodowej
dr Tomasza Glinieckiego**

19 października 2024 roku dr Tomasz Gliniecki zwrócił się za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej do Komisji habilitacyjnej Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

Na podstawie postanowienia nr sprawy 298010000.531.3.2024 Komisja Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w postępowaniu w dyscyplinie historia dokonała wyznaczenia składu komisji habilitacyjnej w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Tomaszowi Glinieckiemu. Na podstawie tego postanowienia zostałem poproszony o ocenę dorobku naukowego dr Tomasz Glinieckiego zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 85 z późn. zm). Dokumentacja zawierająca wniosek Habilitanta została wysłana do mnie 23 stycznia 2025 r. (dotarła 14 lutego 2025 roku) w celu dokonania oceny zgodnie z postanowieniami art. 221 ust. 8 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Podstawą prawną recenzji jest dokumentacja dostarczona (zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej) przez przewodniczącego Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie historia. Dokumentacja zawiera wszystkie wymagane załączniki, w tym autoreferat Habilitanta oraz wykaz opublikowanych prac i informacje o jego działalności dydaktycznej i organizacyjnej.

Podstawowe informacje o Kandydacie

Doktor Tomasz Gliniecki uzyskał na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie dyplom magisterski z zakresu historii wychowania na podstawie pracy „Kształtowanie świadomości narodowej ludności mazurskiej w okresie plebiscytowym w 1920 roku”. W 2016 r. otrzymał stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie historia nadany uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Propaganda wojenna i kreacja mitów wyzwoleniczych na przykładzie mławsko-elbląskiej operacji Armii Czerwonej w 1945 roku”. Promotorem rozprawy doktorskiej był dr hab. Janusz Hochleitner, prof. UWM, recenzentami zaś prof. dr hab. Mirosław Golon (UMK) i prof. dr hab. Andrzej Gąsiorowski (UG).

Kariera naukowa dr Tomasza Glinieckiego od 2010 r. jest związana z takimi instytucjami jak Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Elblągu, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku oraz Muzeum Stutthof w Sztutowie. Prowadził także zajęcia dydaktyczne w Szkole Wyższej im. B. Jańskiego (2001-2003) oraz Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu (2013-2017).

Całość kariery zawodowej dr Glinieckiego to spójna i logiczna droga rozwoju naukowego, ukierunkowanego na uzyskiwanie kolejnych stopni naukowych w oparciu o prowadzone badania własne.

Charakterystyka dorobku naukowego Kandydata

Analiza przekazanych do oceny publikacji oraz ich wykaz pozwala uznać dorobek Habilitanta za znaczny liczebnie i istotny poznawczo. Na dorobek obejmujący okres poprzedzający uzyskanie stopnia naukowego doktora składają się artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych w liczbie piętnastu:

Walki żołnierzy 321 Dywizji Strzeleckiej Armii Czerwonej na Żuławach Elbląskich w styczniu 1945 r. [w:] *Żuławy w 1945 roku*, red. A. Gąsiorowski, J. Hochleitner, Sztutowo 2014, s. 23-56; *Walki Armii Czerwonej na Żuławach Wiślanych w styczniu 1945 roku* [w:] *Mniejszości narodowe i etniczne na Żuławach*, red. J. Hochleitner, Malbork 2016, s. 183-206 *Rajd czołgów przez Elbląg ze stycznia 1945 roku w świetle strat osobowych 31 Brygady Pancernej Armii Czerwonej*, „Rocznik Elbląski”, t. XXVII, 2016, s. 157-180; *Koniec wojny na Mierzei Wiślanej i oswobodzenie obozu Stutthof w maju 1945 r. w zdjęciach Michaiła Sawina*,

„Zeszyty Muzeum Stutthof”, t. 13, 2015, s. 217-241; *Koniec wojny i kapitulacja niemiecka na Mierzei Wiślanej w maju 1945 r. według dokumentów jednostek sowieckich i fotografii Marka Grinberga*, „Zeszyty Muzeum Stutthof”, t. 14, 2016, s. 193-216; *Aleksander Solżenicyn - przyszedł noblista podczas walk o Prusy w 1945 r.* [w:] *Księga Jubileuszowa In nomine Domini*, red. S. Ewertowski, S. Sojka, Elbląg-Olsztyn 2015, s. 331-348; *Zdobycie Elbląga według sowieckich korespondentów frontowych. Analiza informacji prasowych opublikowanych 11 lutego 1945 r.* [w:] *Księga Jubileuszowa Scio, cui credidi*, red. S. Ewertowski, Elbląg-Olsztyn 2015, s. 321-337; *Aleksander Solżenicyn podczas walk o Prusy w 1945 roku*, „Borussia”, Nr 56, 2015, s. 55-67; *Ilia Erenburg - sowiecki korespondent wojenny podczas walk w Prusach (1945 r.)*, „Echa Przeszłości”, t. 17, 2016, s. 171-186; *Tworzenie i dekompozycja wzorców osobowych żołnierzy-bohaterów Armii Czerwonej w powojennej Polsce na przykładzie Enrique Vilara* [w:] *O powinnościach żołnierskich*, t. 4, red. M. Kardas, 2016, s. 213-233; *Album fotografii Arkadija Szajcheta z ofensywy na Prusy Wschodnie w 1945 r. jako przykład dokumentacji wojennej i propagandowej*, „Zapiski z pogranicza”, z. 4, 2016, s. 19-43; *Polscy historycy wojskowości wobec sowieckich mitów wyzwoleniczych - na podstawie opisów tzw. rajdu Diaczenki przez Elbląg z 23 stycznia 1945 r.* [w:] *Wojsko Polskie w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej po II wojnie światowej*, red. H. Łach, Olsztyn 2016, s. 371-387; *Wprowadzenie napędu elektrycznego do komunikacji miejskiej na przykładzie tramwajów elbląskich (1895)*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej”, t. 43, 2015, s. 135-139; *Zniszczone centrum Elbląga. Od celu dla armat do krajowego magazynu cegły*, „Renowacje i zabytki” 2014, nr 3 (51), s. 126-131; *Pan na Żuławach - serial z 1984 r. jako powrót do wspomnień powojennych osadników* [w:] *Żuławy w 1945 roku. Ludzie i ich opowieści*, red. A. Gąsiorowski, J. Hochleitner, Sztutowo 2015, s. 171-180;

oraz pięć monografii w tym cztery opracowane samodzielnie a jedna powstała jako współautorska:

Walki o Elbląg. Styczeń-luty 1945, Elbląg 2016, ss. 256; *Elbląg czasów wojny*, Elbląg 2013, ss. 214; *Elbląskie okruchy XX wieku*, Elbląg 2013, ss. 256; *Teatr w Elblągu (1975-2015)*, Elbląg 2016, ss. 160; *Browar w Elblągu. Tradycyjnie od 1872 roku*, Elbląg 2012, ss. 128, współautor W. Rynkiewicz-Domino;

Zainteresowania badawcze – na początku kariery naukowej skoncentrowane były na dziejach regionalnych, ziemi elbląskiej i przyległych Żuławach. O ile początkowo były to prace dość wąskie problemowo, skupione wokół dziejów miasta Elbląga (dzieje regionalne), to z

czasem autor poszerzył znacząco sferę badań, przede wszystkim odchodząc od samej historii wojskowości a kierując się w stronę dziejów propagandy.

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitant opracował 54 artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych w tym trzy w języku angielskim i niemieckim:

Atak na Gdańsk od strony Żuław w świetle dziennika działań bojowych 2. Armii Uderzeniowej z marca 1945 roku [w:] *Żuławy w 1945 roku. Niedomknięte księgi*, red. T. Gliniecki, M. Owsiniński, Sztutowo 2018, s. 29–47; *Ostatnie walki na Żuławach Gdańskich w dniach 7–9 maja 1945 r.*, „Zeszyty Muzeum Stutthof” 2020, nr 8, s. 113–128; *Działania 65. Armii w operacji gdańskiej (5 marca – 4 kwietnia 1945 r.) w świetle raportów i podsumowań*, „Militaria Pomorskie” 2021, t. XV, s. 243–261; *Oficerowie Komendantury Wojennej w Gdańsku w świetle dokumentacji nagrodowej Armii Czerwonej z 1945 roku* [w:] *Gdańsk 1945–1990. Materiały, studia, analizy*, t. 3, red. S. Bykowska, M. Golon, Gdańsk–Warszawa 2021, s. 13–27; *Zdobycie Działdowa w styczniu 1945 roku w świetle dokumentacji nagrodowej żołnierzy Armii Czerwonej*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2017, Nr 2 (296), s. 307–328; *The entry of the armored warfare of the Red Army into the breakthrough of the German front in the north of Mazovia in January 1945*, „Zeszyty Naukowe” Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego, 2017, t. XXXI, s. 293–309; *Zdobywanie miast siłami zgrupowania pancernego podczas mławsko-elbląskiej operacji ofensywnej Armii Czerwonej w styczniu 1945 roku*, „Komunikaty M-W” 3/2019, s. 543–566; *Działania lotnictwa Armii Czerwonej z lotniska w Elblągu między lutym a majem 1945 r.* – „Rocznik Elbląski”, 2020, t. XXX, s. 97–113; *Forsowanie Nogatu i ofensywa żuławska jednostek 42 Korpusu Strzeleckiego Armii Czerwonej w marcu 1945 roku*, „Zeszyty Muzeum Stutthof”, t. 15, 2017, s. 87–116; *Ostatnie walki, negocjacje kapitulacyjne i wzięcie do niewoli jednostek niemieckich z Mierzei Wiślanej w maju 1945 roku* [w:] *Kapitulacje w dziejach wojen. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. Andrzej Niewiński, Lublin 2017, s. 457–470; *Przygotowania do uderzenia oddziałów Armii Czerwonej w kierunku Sztutowa w kwietniu 1945 r.*, „Zeszyty Muzeum Stutthof” t. 16, 2018, s. 21–42; *Walki na Mierzei Wiślanej. Działania 53 Korpusu Strzeleckiego Armii Czerwonej w początkach maja 1945 roku*, „Zeszyty Muzeum Stutthof”, t. 17, 2019, s. 43–59; *Walczący z depresją. Działania ofensywne Armii Czerwonej na Żuławach Wiślanych w 1945 r.* [w:] *Oblicza wojny. Armia kontra natura*, t. 2, red. T. Grabarczyk, M. Pogońska-Pol, Łódź 2020, s. 333–357; *Ataki lotnictwa Armii Czerwonej na szlaki transportowe Niemców przez Zalew Wiślany w 1945 r.*, „Echa Przeszłości” 2021, t. II, s. 223–244; *Ostatnie dni Lötzen. Zdobycie miasta i okolic w styczniu 1945 roku w dokumentach Armii Czerwonej*, „Masovia” t. XVI/2019, s. 37–53; *Dziękujemy za Angerburg – walki Armii Czerwonej o miasto i okolice w styczniu 1945*

roku, „Masovia” t. XVII, 2020, s. 45-62; *Operacja wschodniopruska Armii Czerwonej (1944-1945)* [w:] *Wojny w Prusach. XIII-XX wiek*, red. W. Gieszczyński, N. Kasperek, J. Maroń, Dąbrówno-Olsztyn 2021, s. 463-530; *Walki na linii Kanału Mazurskiego (25-27 stycznia 1945 roku)*, „Studia Angerburgica” 2021, s. 41-51; *Odbicie Gołdapi 3-4 listopada 1944 r.* – „Masovia” 2021/2022, t. 18-19; *Fotokorespondenci wojenni Armii Czerwonej w zdobywanym Elblągu w lutym 1945 roku* [w:] *Żuławy w 1945 roku. Źródła z niedalekiej przeszłości*, red. A. Gąsiorowski, J. Hochleitner, Sztutowo 2017, s. 85-112; *Personalizacja bohaterstwa żołnierzy Armii Czerwonej podczas walk o Olsztyn w styczniu 1945 roku. Przypadek szeregowca Piotra Diernowa*, „Echa Przeszłości” t. XVIII, 2017, s. 281-299; *Korespondenci wojenni 2 Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej w ofensywie na Prusy Wschodnie w styczniu 1945 roku*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2017, Nr 4 (272), s. 86-108; „Pili, co się dało”. *Alkoholowe konteksty ataku na Prusy Wschodnie w 1945 r. w literaturze Aleksandra Sołżenicyna i dokumentacji Armii Czerwonej* [w:] *Alkohol w wojsku i na wojnie. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. A. Niewiński, Lublin 2018, s. 299-319; *Polityczne przyczyny i konsekwencje Rozkazu nr 006. Zachowania żołnierzy Armii Czerwonej podczas ofensywy na Prusy Wschodnie w 1945 roku*, [w:] *Misja wojska. Strategia i bezpieczeństwo państwa*, red. T. Panecki, J. Smoliński, Warszawa 2019, s. 295-305; *Inscenizowane walki o Tolkmicko jako przykład działań operatorów filmowych Armii Czerwonej w styczniu 1945 roku* [w:] *Przekaz informacji o wojnie i na wojnie. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. A. Niewiński, Lublin 2019, s. 400-423; *Naruszenia dyscypliny przez żołnierzy 2. Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej w styczniu 1945 roku i próby jej przywrócenia* [w:] *Wojna a prawo. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. A. Niewiński, Lublin 2020, s. 305-321; *Propagandowy aspekt informacji o zdobywaniu miast. Gdańsk w 1945 roku na łamach „Krasnoj Zwiezdy”* [w:] *Oblicza wojny, Tom 3, Miasto i wojna*, red. W. Jarno, T. Grabarczyk, M. Pogońska-Pol, Łódź 2021, s. 271-293; *Z notesu korespondenta wojennego. Walki o Elbląg i okolice w prozie reporterskiej Michaiła Bragina*, „Tygiel” 2022, 1 (80), s. 89-97; *Fotografia wojenna jako źródło historyczne. Szersze spojrzenie, nowe doświadczenia* [w:] *Polska historia wojskowa. Stan i perspektywy*, red. H. Ćwiek, M. Siewier, Częstochowa 2022, s. 97-117; *Zdobycie Sopotu, Gdyni i Gdańska w marcu 1945 roku w korespondencjach wojennych dla gazety „Prawda”* [w:] *Sub vexillo servire. Księga Pamiątkowa z okazji Jubileuszu urodzin i pracy naukowej Prof. Jana Ptaka*, red. Andrzej Niewiński, Lublin 2022; „Zabij Niemca!” – kształtowanie „obrazu wroga” w publikacjach Ilji Erenburga z lat 1941-1945 [w:] *Swojskość oraz cudzoziemszczyzna. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej, seria „Homo Militans XI”*, red. A. Niewiński, Oświęcim 2022, s. 273-297; „Frau, komm!”. *Niemieckie kobiety jako*

seksualne zdobycze żołnierzy Armii Czerwonej w końcowym okresie II wojny światowej [w:] *Wojenne zdobycze, łupy, trofea. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, seria „Homo Militans XII”, red. A. Niewiński, Oświęcim 2023, s. 269-285; *Die Zugkatastrophe in Grünhagen im Januar 1945 als Beispiel der Unterschiede in den nationalen Gedächtnissen* [w:] *Missglückte Flucht Januar 1945*, red. H. Timmreck, Norderstedt 2018, s. 8-63; *Reheroizacja postaci kapitana Antoniego Kasztelana na wystawie głównej Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku*, „Asocjacje i implikacje historyczne elementami kształtującymi współczesność”, Poznań 2018, s. 162-182; *Różnice w pamięciach narodowych Niemiec i Rosji na przykładzie katastrofy kolejowej w Zielonce Pasłęckiej w styczniu 1945 roku*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2018, nr 2 (300), s. 253-275; *Celebrowanie pamięci wyzwolenczej w powojennym Elblągu (1945-2015)*, „Rocznik Elbląski”, t. 28, 2018, s. 91-113; *Propagandowy obraz społeczeństwa powojennego Elbląga w powieści Janiny Dziarnowskiej pt. „Miasto nowych ludzi”*, „Studia Elbląskie”, 2019, t. XX, s. 127-146; *Mit wyzwolenia. Warmia i Mazury w 1945 r.* [w:] *Pomniki pamięci. Mitologizacja Przeszłości*, Instytut Północny, Olsztyn 2021, s. 9-21; *Stutthof na skraju wojny i pokoju. Rozbieżności narracji wspomnieniowych z 8/9 maja 1945 r.* [w:] „Przełomowe momenty wojen w świetle faktów i tradycji”, Lublin 2021, s. 361-381, Homo Militans X, współautor Marcin Owsiniński; *Paradoksy uwolnienia ostatnich więźniów KL Stutthof przez żołnierzy Armii Czerwonej w maju 1945 r.* [w:] *Odpowiedzialność biernych*, red. A. Bartuś, Oświęcim 2021, s. 260-281; *The Development of the Soviet Military Propaganda during the War on the Eastern Front (1941–1945)*, “Institute of National Remembrance Review” 2021, nr 3, s. 119-143; *Przygotowanie żołnierzy Armii Czerwonej do walk w mieście poprzez działalność informacyjną i szkoleniową na przykładzie Gdańska w marcu 1945 r.*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Historica” 2021, s. 223–241; *Zarzuty kontrwywiadu Armii Czerwonej wobec byłych więźniów KL Stutthof* [w:] *Co warto, co się opłaca: sprawiedliwi i kolaboranci*, red. A. Bartuś, Oświęcim 2022, s. 263-273; *Imagologia jako sposób na rozpoznanie mentalnych narzędzi walki z sowiecką wielką wojną ojczyźnianą (1941–1945) w tle* [w:] *Oblicza wojny, t. 9, „Narzędzia wojny”*, red. T. Grabarczyk, Łódź 2023, s. 279-300; *Zniszczenie centralnych dzielnic Elbląga jako efekt działań militarnych i kulturowych w latach 1945–1950* [w:] *Pomorze i świat w XX wieku. Między historią a politologią, Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bogdanowi Chrzanowskiemu*, red. P. Niwiński, Ł. Bień, Toruń 2023, s. 127-151; *Scenariusz napisany przez bezpiekę. Wyrok w Sprawie Elbląskiej*, „Pamięć i przyszłość” 2017, z. 4, s. 61-70; *Wydarzenia grudnia 1970 roku w pamięci elblążan* [w:] *Elbląg 1970-1981. Opór wobec władzy komunistycznej*, red. M. Golon, D. Karczewski, Warszawa 2023, s. 153-177; *Żuławy w 1945 roku - próba redefinicji „nowego*

początku”, współautor z dr. hab. J. Hochleitnerem [w:] „*Ziemie Odzyskane*” – w poszukiwaniu nowych narracji, red. E. Kledzik, M. Michalski, M. Praczyk, Poznań 2018, s. 183-204; *Stutthof 8/9 maja 1945 roku. Historia i pamięć*, Sztutowo 2020, współautor M. Owsieński, ss. 267; „*Czerwona gwiazda*” jako filar informacji wojskowej i wojennej (1924-2016) [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, t. IV, red. Ł. Nadolski, Bydgoszcz 2017, s. 11-35; *Wojny pomnikowe - polsko-rosyjski spór o pamięć jako element niewypowiedzianego konfliktu* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 roku*, t. V, Bydgoszcz 2018, s. 569-588; „*Obraz wroga*” we współczesnych rosyjskich mediach wojskowych [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, t. 6, red. Łukasz Nadolski, Bydgoszcz 2019, s. 477-510; *Pomoc humanitarna jako oś narracji medialnej prezentującej działania wojsk Federacji Rosyjskiej w Syrii* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, t. 7, Bydgoszcz 2020, s. 451-476; *Akcja informacyjna towarzysząca zaangażowaniu wojsk Federacji Rosyjskiej we Włoszech pod hasłem walki z pandemią COVID-2019* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, t. 8, Bydgoszcz 2021, s. 499-520; *Chaos, oblężenie, insurekcja - atak na Kapitol USA z 6 stycznia 2021 r. w narracjach pierwszych stron gazet* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, t. 9, red. Ł. Nadolski, Bydgoszcz 2022, s. 491-509; *Współczesne interpretacje historii. Polsko-rosyjskie rozbieżności w ocenie działalności Armii Krajowej* [w:] *Polska Walcząca na Pomorzu. Struktury i ludzie konspiracji*, red. M. Kubicki, D. Czerwiński, M. Owsieński, Gdańsk 2023, s. 172-191

A także wydał osiem prac monograficznych, w tym w jednej był jej współautorem:

To był obóz śmierci. Prace sowieckiej komisji śledczej na terenie byłego KL Stutthof w 1945 r., Sztutowo 2022, ss. 186; *Elbląskie wodociągi wczoraj i dziś*, Elbląg 2020, współautor G. Nawrońska, ss. 162; *Echa pancernego rajdu. Propaganda wojenna i mity wyzwolenie na przykładzie operacji mławsko-elbląskiej Armii Czerwonej w 1945 roku*, Gdańsk 2017, ss. 362; *Walki Armii Czerwonej w delcie Wisły (styczeń-maj 1945)*, Gdynia-Sztutowo 2019, ss. 224; *Odciać Prusy Wschodnie! Pancerna szpica operacji mławsko-elbląskiej w styczniu 1945 r.*, Gdynia-Sztutowo 2021 r., ss. 294; *Gdańsk '45. Propaganda. Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Armię Czerwoną w 1945 roku*, Łódź – Gdynia – Sztutowo 2024, ss. 232; *Gdańsk '45 Działania zbrojne. Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Armię Czerwoną w 1945 roku*, Łódź – Gdynia – Sztutowo 2024, ss. 456; *Elbląski ŚWIATOWID*, Elbląg 2022, ss. 192;

Aktywność naukowa Habilitanta, jak wspominałem, ewoluowała z badań regionalnych w kierunku szerszego ujęcia dziejów Polski podczas II wojny światowej a w następnie latach powojennych. Drobiazgowo zanalizowane niektóre fragmenty historii Elbląga i Żuław stały się wyznacznikiem badań dla innych autorów. Jego praca obejmowała okres od czasów dawnych, średniowiecza do współczesności. W tej ostatniej epoce zajął się w szczególności końcowym

okresem II wojny światowej. Ale dr Gliniecki nie poprzestał na tym, nie zawężając się wyłącznie do jednej dziedziny, którą z pozoru można by było mu przypisać. Czyli historii wojskowości. O ile wiele więcej pracy poświęcił zbadaniu tzw. „operacji wschodniopomorskiej” i walkom o Pomorze Gdańskie to z czasem jego zainteresowania rozszerzyły się terytorialnie a spojrzenie na podjętą pierwotnie tematykę uległo pogłębieniu. Ważnym elementem było także zajęcie się dziejami propagandy wojennej. W tym wypadku ograniczył się do wrywkowych ale przemyślanych badań propagandy sowieckiej, jednak badając to zjawisko szczegółowo, także pod kątem dzisiejszych mitów wojennych. Efekty pracy Habilitanta w tym zakresie należy uznać za cenne, gdyż wiele wnoszą do obecnej nauki i są podstawą dla dalszej pracy naukowej. Godne zauważenia jest także, iż dr Gliniecki potrafi wystąpić poza swoje podstawowe ramy badawcze. Jego prace oceniające współczesne konflikty zbrojne nie są może nadmiernie rozbudowane źródłowo ale autor potrafi stworzyć trafne analizy i poprawnie ukazać najważniejsze elementy danego wydarzenia.

Cześć z przedstawionych do oceny publikacji ukazało się w recenzowanych publikacjach naukowych, w tym w czasopismach z ministerialnych wykazów czasopism naukowych. Współczynnik cytowań wynosi łącznie 12 w tym wg. Indexu Hirscha 2 dla publikacji autorstwa Habilitanta. Konkludując tę część oceny dorobku uznaję, że liczba jak i jakość wykazanych przez Kandydata publikacji oraz ilość cytowań pozwalają na uznanie dorobku jako spełniający wymóg uczestnictwa w badaniach naukowych i podejmowania istotnych poznawczo badań.

W *Autoreferacie* dr Gliniecki wykazał, iż uczestniczył w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Ich liczba jest znaczna, bliska 50. Równocześnie udział ten wiązał się z prezentacją wystąpień, które wpisują się w pełni w zainteresowania naukowe Autora i – jak wynika z ich treści – stanowiły prezentację wyników badań częściowych. Brał także udział w komitetach organizacyjnych pięciu konferencji naukowych, w tym jednej o charakterze międzynarodowym. W wykazie tym za najistotniejsze uznaję referat *Wojny pomnikowe - polsko-rosyjski spór o pamięć jako element niewypowiedzianego konfliktu* na konferencji *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.* zorganizowanej przez Muzeum Wojsk Lądowych Bydgoszcz w 2017 roku, *Przygotowanie żołnierzy Armii Czerwonej do walk w mieście poprzez działania informacyjne i szkoleniowe (na przykładzie Gdańska w marcu 1945 roku)* na konferencji *Oblicza wojny - Przed bitwą* zorganizowanej przez Uniwersytet Łódzki w 2021 roku, *Zarzuty kontrwywiadu Armii Czerwonej wobec byłych więźniów KL Stutthof* na konferencji *Co warto, co się opłaca: sprawiedliwi i kolaboranci, Auschwitz i Holokaust na tle zbrodni ludobójstwa w XX i XXI w.*, zorganizowanej przez MDSM Oświęcim w 2022 roku, *Elementy zaskoczenia*

informacyjnego w początkach inwazji Rosji na Ukrainę (2022) na konferencji *Zaskoczenie w sztuce wojennej – Animus Belli VII*, zorganizowanej przez Akademię Sztuki Wojennej, Warszawa 2023 rok.

Pan dr Gliniecki podejmował próby uzyskania funduszy na badania naukowe, ale w żadnym zespole badawczym realizującym projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych nie brał udziału. Jednak uwzględniając wszystkie jego starania ostrożnie ale pozytywnie oceniam zaangażowanie Kandydata mające na celu rozszerzenie zakresu prowadzonych badań i pozyskanie środków na badania naukowe w ramach instytucji w których pracował.

Podsumowując, lektura publikacji dr Tomasza Glinieckiego opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora pozwala na uznanie jego dorobku za liczebnie znaczący, typowy pod względem treści dla dyscypliny historia oraz posiadający dobry poziom merytoryczny. Odzwierciedla on w pełni obszar zainteresowań naukowych Kandydata. Jego istotna, zarówno jakościowo jak i liczbowo, część dotyczy historii wojskowości. Jest prezentacją i rozwinięciem problemów szczegółowych, jakie zostały poddane badaniom pozwalającym na przygotowanie monografii będącej wskazanym „najważniejszym dziełem”. Podkreślić należy, że są one związane z badaniami prowadzonymi w ramach uzyskiwania stopnia naukowego. To opracowania poprawnie skonstruowane pod względem metodologicznym, prezentujące określone problemy badawcze, zawierające istotne wnioski częściowe oraz konkluzje. Czasem niedosyt budzi zbyt wąski dobór źródeł badawczych. Autor nie korzysta z zasobów archiwów rosyjskich, których kopie znajdują się w rozlicznych instytucjach archiwalnych w Polsce. Takich jak choćby Instytut Pamięci Narodowej czy Wojskowego Biura Historycznego. Szkoda także, że nie korzysta w pełni z zasobów archiwów niemieckich, z których co najmniej część dostępna jest online. Część z przedstawionych publikacji ma także charakter przeglądowy, prezentujący ogólny ogłęd, ale one także są zbudowane przy wykorzystaniu aparatu naukowego.

Dorobek w zasadniczym obszarze badawczym dobrze uzupełniają publikacje z innych obszarów badań. Za istotne dla całości oceny dorobku Kandydata uznaję skoncentrowanie się – jako dodatkowych obszarach badawczych – na problematyce związanej ze współczesnymi konfliktami.

Alienując te publikacje z całości dorobku można uznać, iż prezentują one rzeczywistość polityczną świata. Jednakże w zestawieniu z treścią monografii wskazanej jako „najważniejsze dzieło” dowodzą, iż nie ma zjawisk oderwanych od całości procesu zmian mentalnościowo-

ideologicznych. Konflikt w Syrii i działania Armii Czerwonej na Pomorzu to zupełnie inne zjawiska, mające jednak korzenie w odrębności cywilizacyjnej Rosji.

Wskazując na to uwarunkowanie stwierdzam jednoznacznie, że jakość poznawcza publikacji stanowiącej dorobek dr Glinieckiego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora wypełnia ustawowe zapisy (wpływ dorobku na rozwój dyscypliny naukowej). Pozytywem jest także fakt, iż Kandydat prowadzi zaplanowaną aktywność naukową oraz poddaje autorskiej reinterpretacji podejmowane problemy badawcze. Stara się je także pogłębiać oraz poszerzać.

Ocena monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 85 z późn. zm.), uznanego za znaczący wkład w rozwój nauk humanistycznych w dyscyplinie historia

Dr Tomasz Gliniecki jako osiągnięcie naukowe wskazał dwutomową pozycję „*Gdańsk '45. Działania zbrojne. Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Armię Czerwoną*”, Łódź-Gdynia-Sztutowo 2024 oraz „*Gdańsk '45. Propaganda. Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Armię Czerwoną w 1945 roku*”, Łódź-Gdynia-Sztutowo 2024. Obydwa tomy zostały wydane przez Wydawnictwo Księży Młyn Dom Wydawniczy, [Punktacja MNiSW – 120 pkt], recenzentami zaś byli prof. dr hab. Bogdan Chrzanowski - Uniwersytet Gdański, prof. dr hab. Andrzej Gąsiorowski - Uniwersytet Gdański oraz dr Marcin Owsinski - Muzeum Sztutthof w Sztutowie.

Celem przedstawionej pracy było poszerzenie wiedzy o zjawiskach historycznych związanych z przebiegiem końcowego okresu II wojny światowej na terenie Gdańska i okolic. Opisywane zdarzenia mają bowiem znaczenie dla zrozumienia uwarunkowań i przebiegu wspomnianego konfliktu w wymiarze regionalnym, ale także dla całościowego obrazu zmagania na terenach dzisiejszej Polski oraz funkcjonowania powojennej Europy, również w obszarze pamięci o wojnie. **Według założeń badawczych autora projekt ukazać miał obraz działań militarnych Armii Czerwonej, których efektem było zdobycie Gdańska, a także Gdyni, Sopotu oraz pobliskich terenów na wybrzeżu Morza Bałtyckiego a także aspekt propagandowy tych wydarzeń.** Walki te toczyły się w pierwszych miesiącach 1945 r. i zakwalifikowane zostały w sowieckiej, a następnie także w polskiej historiografii wojskowej jako ofensywna operacja wschodniopomorska Armii Czerwonej.

Pierwotną trudnością dla autora nie był brak dostępu do materiałów ale silne zmitologizowanie zdarzeń i ukazywanie ich w świetle wygodnym dla działań propagandowych a nie zgodnie z faktami historycznymi.

Postawiona przez autora hipoteza badawcza zakładała, że uzyskany metodami naukowymi obraz przeszłości ukaże sowieckie i niemieckie działania militarne z pierwszych miesięcy 1945 r. w poszerzającym faktograficznie, aktualizującym dane i oddzielającym propagandę, a przez to znacznie pełniejszym świetle. Zmieniającym także i ocenę minionych zdarzeń. Sowiecka strona bowiem w swoich opracowaniach zmieniała faktografię w zależności od potrzeb propagandowych w danym okresie historycznym. Zaś strona niemiecka traktowała i traktuje walki na tym terenie niemal wyłącznie taktycznie, nie wskazując na ich strategiczne cele.

Autor zaś całość postanowił uporządkować i przedstawić w układzie chronologicznym. Jak sam określa, dokonał nowej periodyzacji, wskazując na znacznie dłuższy w rzeczywistości termin trwania całej operacji. Jest to element dominujący w pracy. Ale jednocześnie nie wykluczył także innej percepcji. Otóż przeprowadził także badania w układzie problemowym. Oprócz zmagania na lądzie zwrócił uwagę na działania jednostek lotniczych i wsparcie tych działań przez jednostki Foly Bałtyckiej.

Zastosowane przez autora metody badawcze to metoda filologiczna, czyli krytyczna analiza uzyskanych przez niego źródeł historycznych a także metoda socjologiczna, pozwalająca na zrozumienie funkcjonowania struktur społeczeństw i armii w czasie wojny. Uzupełnieniem są też metody geograficzna oraz porównawcza, szczególnie przydatna przy określaniu różnic narodowych pamięci obu stron konfliktu, a także metoda statystyczna przy ujęciach tabelarycznych.

Podczas realizacji projektu została wyselekcjonowana i szczegółowo zanalizowana przez dr Glinieckiego znaczna grupa dokumentów wojskowych. Największym zbiorem wykorzystanych źródeł były zasoby Centralnego Archiwum Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej, w dużej mierze dostępne dziś w formie zdigitalizowanej. Zostały one rozpoznane na znacznym poziomie szczegółowości.

Ważnym zbiorem źródeł były także mass-media podające oficjalne komunikaty władz oraz relacjonujące zdarzenia bojowe. Wsparcie badawcze dały także wspomnienia oficerów Armii Czerwonej, poddane przez Habilitanta weryfikacji i krytyce źródeł. Dr Gliniecki przeprowadził także krytyczny przegląd artefaktów znajdujących się w zbiorach muzealnych oraz kolekcjach instytucji, stowarzyszeń i osób prywatnych. Punktem wyjścia do analiz tych zbiorów były opracowania dotyczące barw i broni, jak również falerystyki.

Działaniem uzupełniającym dla autora stała się analiza częściowo zachowanej dokumentacji militarnej niemieckiej strony konfliktu, w tym mikrofilmów pozyskanych wcześniej z Narodowego Archiwum USA w Aleksandrii, obecnie znajdujących się w Centralnym Archiwum Wojskowym przy Wojskowym Biurze Historycznym w Warszawie. Wykorzystał także akta będące w zasobach Bundesarchiv-Militärarchiv we Fryburgu Bryzgowijskim oraz dokumenty zlokalizowane w ramach wspólnego projektu badawczego naukowców z Niemiec i Rosji (Projekt Bestand 500). Wykorzystał także świadectwa żołnierzy, urzędników i ludności cywilnej, zarchiwizowane w pierwszej dekadzie powojnia w ramach tzw. Dokumentacji Wschodniej, które częściowo zostały opublikowane w zbiorczych tomach relacji, wydanych przez ówczesne niemieckie Federalne Ministerstwo do spraw Wypędzonych, Uchodźców i Ofiar Wojny. Jednak, co należy zauważyć, nie stanowiły te materiały przeciwwagi dla materiałów rosyjskich.

Do tej pory stan badań nad obrazem działań militarnych Armii Czerwonej na Pomorzu Gdańskim był raczej szczątkowy, co przejawiało się w niewielkiej liczbie mało szczegółowych publikacji. Dotyczy to zarówno historiografii sowieckiej, niemieckiej jak i polskiej. Zasadniczo podstawowym sowieckim opracowaniem jest publikacja Aleksandra Zawiałowa i Tichona Kaliadina „*Wschodniopomorska operacja ofensywna wojsk sowieckich. Luty–marzec 1945*”. Jest ona jednak zwykłym omówieniem dostępnego raportu z czasów działań zbrojnych. Polskie zaś publikacje były zdominowane przez komunistyczną propagandę (w tym polsko-sowieckie braterstwo broni), jednostronnie ukazując wydarzenia, a w zasadzie fragmenty wydarzeń z 1945 roku na Pomorzu. W dodatku większość zawartych w nich danych pochodzi ze wspomnień niemieckich, które zostały już opublikowane. Brak w nich natomiast innej bazy źródłowej. Praca dr Glinieckiego jest więc pierwszą monografią na ten temat.

Monografia ta oparta została na udostępnianych przez Federację Rosyjską i Niemiecką Republikę Federalną aktach, także z tworzonych przez państwowe archiwa tych krajów elektronicznych banków danych. Tutaj jedno zastrzeżenie. O ile dostęp do archiwów Federacji Rosyjskiej jest bardzo ograniczony o tyle dostęp do niemieckich archiwów jest znacznie bardziej możliwy. Praca zaś oparta jest w zdecydowanej większości na materiałach pozyskanych z elektronicznych banków danych. A tych dr Gliniecki wykorzystał znacznie więcej po stronie rosyjskiej.

Publikacja składa się z dwóch odrębnych książek, tworzących jednak zamkniętą całość. Pierwsza z nich *Gdańsk '45. Działania zbrojne. Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Armię Czerwoną* składa się z czterech części merytorycznych i aneksów.

W pierwszej części Habilitant przedstawił ułożone chronologicznie kolejne etapy walk na Pomorzu, wraz ze szturmem Gdańska w końcu marca 1945 r. Całość ujął na szerokim planie, w szerokim kontekście militarnym, przedstawiając zarówno starcia poprzedzające, jak i walki kontynuacyjne.

W drugiej części autor przybliżył walki z punktu widzenia zgrupowań biorących bezpośredni udział w zdobyciu Gdańska. Zaprezentowane tam zostały głównie działania piechoty i integralnych sił wsparcia z 2. Armii Uderzeniowej i 65. Armii, a także działania 49. Armii, 70. Armii oraz 4. Armii Lotniczej, jak również Floty Bałtyckiej.

Część trzecia to spojrzenie z punktu działania rodzajów wojsk, od jednostek artylerii, przez siły pancerne i zmechanizowane, wojska inżynieryjne, łączność, po sferę logistyczno-kwatermistrzowską. Tu autor w szczególności zwrócił uwagę na liczne niedociągnięcia i błędy tych wojsk, których w dotychczasowych opracowaniach celowo nie ujawniano.

W czwartej części przedstawione zostały elementy funkcjonowania Armii Czerwonej w zdobytym mieście. Ukazał funkcjonowanie komendantury wojennej Gdańska nadzorującej działanie sfery cywilnej w tym pobór reparacji. Wyjaśnił także zasady obrony przeciwdesantowej ustawionej na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej. Wskazał także na bestialskie czasami a na pewno niehumanitarne postępowanie żołnierzy sowieckich wobec ludności miasta oraz olbrzymiej masy uchodźców. Zostało ono ukazane zarówno od strony dramatycznych doświadczeń Niemców, jak też oficjalnych, acz nieskutecznych prób przeciwdziałania niekontrolowanej zemście i samowoli.

Uzupełnieniem całości są aneksy, w których dokumenty zamieszczone są po raz pierwszy w literaturze naukowej.

Druga książka *Gdańsk '45. Propaganda. Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Armię Czerwoną* jest bardziej rozbudowana strukturalnie. Jedenaście rozdziałów usystematyzowanych zostało problemowo. Tytuły rozdziałów zostały dobrane trafnie i czytelnik szybko zorientuje się w treści: *Sowiecka doktryna propagandowa wobec wojny z Niemcami*; *Narzędzia propagandowe stosowane wobec wojska*; *Operacja wschodniopomorska w raportach Sowinformbiura*; *Opanowanie Gdańska na łamach gazety „Krasnaja Zwiezda”*; *Zdobycie Sopotu, Gdyni i Gdańska w korespondencjach dla gazety „Prawda”*; *Opisy walk o Gdańsk w innych tytułach prasy codziennej*; *Fotokorespondenci nad Bałtykiem*; *Zdobycie Gdańska w kronikach filmowych i radiu*; *Opisy walk w ulotkach i tekstach gazety dywizyjnej*; *Kreowanie gdańskiego mitu wojennego*.

Ważnym elementem ukazany przez autora, jest problematyka zaangażowania żołnierzy „ludowego” Wojska Polskiego w walkach o Pomorze Gdańskie. Obok walk o Redę i

Gdynię przez lata funkcjonowało, nie tylko w polskiej historiografii, przekonanie o udziale tej formacji w zajmowaniu Gdańska. Faktyczna obecność pododdziałów czołgistów i fizyliarów z 1. Warszawskiej Brygady Pancерnej im. Bohaterów Westerplatte w zdobywanym Gdańsku była jednak symboliczna. Ukazując to w swojej monografii autor raz na zawsze powinien rozwiązać mit zdobywania Gdańska przez polskie wojsko w 1945 roku.

Warte podkreślenia jest także, iż autor ukazał faktyczne przyczyny zniszczeń Gdańska. W wielu publikacjach, nawet w obecnym czasie, uzasadnia się potężne zniszczenia w Gdańsku głównie odmową złożenia broni przez wojska niemieckie, skutkującą silnym uderzeniem, mającym doprowadzić do załamania morale, zmiany decyzji i ogłoszenia kapitulacji. Faktycznie jednak wielu chcących oddać się do niewoli Niemców zastrzelili żołnierze sowieccy, ignorując rozkaz swego dowódcy i motywując trwanie w oporze reszty obrońców. Znaczna część cennych obiektów została zniszczona wskutek nalotów przeprowadzonych jeszcze przed odrzuceniem ultimatum, a szczególnie wielkie straty w zabudowie spowodowały pożary wzniecane przez zwycięzców już po zakończeniu walk. Autor wskazuje jednocześnie, iż wybrane obiekty i kompleksy przemysłowe celowo nie były bombardowane ani ostrzeliwane, zaś atakujący dysponowali precyzyjną ich lokalizacją.

Niemal do ostatniej chwili przedstawiano atakującym czerwonoarmistom miasto Danzig jako niemieckie i narodowo-socjalistyczne, zamieszkane przez wrogą ludność, co niewątpliwie wpływało na niszczycielską działalność żołnierzy sowieckich. Zaś zmiana tej narracji, z użyciem akcentów polskich i nazwy Gdańska, pojawiła się dopiero po zdobyciu i faktycznym zniszczeniu miasta.

Istotnym efektem badań jest wprowadzenie do obiegu naukowego wielu nowych informacji, a także uaktualnienie i weryfikacja licznych wcześniejszych danych. Istotne jest także zintegrowanie dotychczas funkcjonującej wiedzy.

Mankamentem prezentowanej publikacji są zapożyczenia z własnych poprzednich pozycji. Nie jest to rzecz jasna błędem, gdyż często w pracy naukowej korzystamy ze swoich wcześniejszych ustaleń, ale rażą nieco czytelnika momenty, kiedy widać iż przeniesione zostały całe fragmenty wcześniejszych tekstów (m.in. *T. Gliniecki, Echa pancernego rajdu. Propaganda wojenna i kreacja mitów wyzwoleniczych na podstawie operacji mławsko-elbląskiej Armii Czerwonej w 1945 roku*, Gdańsk 2017). Może bowiem to sugerować, iż wszystkie ustalenia autora w prezentowanej publikacji są nowatorskie. Nie jest niczym złym korzystanie w wcześniejszego dorobku, ale warto byłoby zaznaczyć, które z umieszczonych w ocenianej publikacji fragmentów są faktycznie nowatorskie.

Niejednokrotnie brakuje też analizy przedstawianych faktów. Miejscami książki wygląda bowiem jak referowanie przez autora zdobytej wiedzy. Przykładowo w tomie poświęconym propagandzie w rozdziale „Opanowanie Gdańska na łamach gazety „Krasnaja Zwiezda” przedstawionych jest dużo ciekawych informacji ale kompletnie brak ich analizy.

Zresztą w całej publikacji widać brak nadmiernej odwagi autora w stawianiu hipotez. W wielu miejscach aż nasuwają się interpretacje przedstawionych materiałów. Można oczywiście zostawić czytelnikowi stawianie pewnych podsumowań, ale wydaje się znacznie ciekawszym stawianie hipotez przez autora, w końcu znawcę tematu.

Znacznie ostrożniej podchodziłbym także do części przedstawianych danych. Opisana w tomie „Działania zbrojne” akcja „Hannibal” doczekała się dość dużej bibliografii, głównie w postaci artykułów monograficznych. Warto więc byłoby podeprzeć się choćby kilkoma z nich a nie opierać wyłącznie na rosyjskiej bibliografii.

Tutaj też docieramy do wykorzystania dość jednostronnej bazy źródłowej. Autor w publikacji przytacza czasami dokładne liczby: użytych samolotów, czołgów, okrętów, dział, ilość zużytej amunicji, min itp. Jednak liczby te pochodzą głównie z materiałów rosyjskich. Brak jest analizy porównawczej z dokumentami niemieckimi (także dostępnymi) czy choćby z obecną literaturą (łącznie z pryncypialnymi artykułami w pismach „Poligon”, „Polska Zbrojna”, „Technika Wojskowa”, „Wojsko i Technika. Historia” – tutaj np. artykuł Maciej Szopy „Operacja Pomorska 1945r.” w numerze 3/2017, itd.). Zdecydowanie podważa to wiarygodność tych fragmentów pracy. Zachęcałbym autora w przyszłości do weryfikacji dokumentów, które są podstawą jego publikacji.

W publikacji nie uniknięto także drobnych pomyłek i błędów, wynikających zapewne z błędów redakcyjnych. Ale niektóre techniczne sformułowania należałoby w przyszłości poprawić. Nie używałbym określenia „łódź podwodna” dla określenia de facto okrętu podwodnego (m.in. s.332). Czasem autor używa dokładnego określenia typu stosowanego uzbrojenia (np. s.310 czołg MK-IX „Valentine” czy s.134 - M4A2 „Sherman”) ale jednocześnie (m.in. na str.207 czy 257) określa funkcjonujące na wyposażeniu armii niemieckiej czołgi jako typu „Tygrys” a powinno być PzKpfw VI Ausf. „E” lub ewentualnie Ausf „B”. Nazwa „Tygrys” jest tylko potoczną, choć rzeczywiście stosowaną w dokumentacji. W dodatku, patrząc na źródła z których korzystał, wydaje się wątpliwe aby rzeczywiście Niemcy w opisywanym rejonie w tym czasie (wymienione wcześniej strony) używali czołgów PzKpfw VI. Strona rosyjska określała zaś „Tygrysami” niemal wszystkie pojazdy pancerne strony przeciwnej (podobne zjawisko możemy zobaczyć w relacjach i dokumentacji z Powstania Warszawskiego). Warto w momencie także wspomnieć, iż udział 503 batalionu czołgów

ciężkich w obronie Gdańska, mimo iż udokumentowany zdjęciem jednego czołgu na ul. Nowe Ogrody, nie jest w pełni wyjaśniony. W tym samym bowiem czasie, czołgi z tego batalionu brały udział w walkach na Pomorzu Zachodnim.

Zawartość merytoryczna książki nie budzi zastrzeżeń. Praca jest przemyślana, uzasadniona, a jej zawartość – zgodna z tematem. Za sprawą przeprowadzonego procesu badawczego Autorowi udało się osiągnąć założone cele pracy i pozytywnie zweryfikować postawione hipotezy badawcze. Habilitant zastosował metody badawcze charakterystyczne dla nauk humanistycznych, wykorzystał literaturę przedmiotu a przede wszystkim przeprowadził dość szeroką kwerendę dla pozyskania dokumentów i materiałów źródłowych, które poddał analizie. Można mieć zastrzeżenia, iż kwerenda została sprowadzona głównie do materiałów pozyskanych drogą elektroniczną, ale sytuacja polityczna i zdrowotna na świecie była zapewne głównymi przyczynami tego postępowania. Czasem jednak odnosi się wrażenie, że jest to praca źródłowa opatrzona komentarzami. Brakuje niejednokrotnie odautorskich podsumowań czy hipotez.

Autor wykazał się jednak dużą wiedzą i umiejętnością syntezy materiału, czego wymaga tak rozległa tematyka. Sformułował odpowiednie wnioski i nakreślił najważniejsze problemy do rozwiązania (a w związku z tym także kierunki dalszych działań). Generalnie realizację podjętego w pracy tematu uznać można za udaną i twórczą. Autor wykazał wystarczające umiejętności badawcze, co przekonuje mnie, że potrafi samodzielnie prowadzić działalność naukowo-badawczą.

Stwierdzam zatem, że treść książki autorstwa dr Tomasza Glinieckiego wskazana jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym zawiera się w ramach nauk humanistycznych i stanowi znaczny wkład do tej dyscypliny.

Ocena dorobku naukowego poza wskazanym osiągnięciem naukowym

W ocenianym okresie, liczącym po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, Habilitant oprócz pracy naukowej wykazanej jako osiągnięcie naukowe opublikował 20 tekstów. Wśród nich jest 7 monografii naukowych w tym cztery pisane samodzielnie: *Odciąć Prusy Wschodnie! Pancerna szpica operacji mławsko-elbląskiej w styczniu 1945 r.*, Gdynia-Sztutowo 2021 r., ss. 294.; *Elbląski ŚWIATOWID*, Elbląg 2022, ss. 192.; *Echa pancernego rajdu. Propaganda wojenna i mity wyzwolenie na przykładzie operacji mławsko-elbląskiej Armii Czerwonej w 1945 roku*, Gdańsk 2017, ss. 362; *Walki Armii Czerwonej w delcie Wisły (styczeń-maj 1945)*, Gdynia-Sztutowo 2019, ss. 224. A także 3 pozycje współautorskie: *Krzywy obraz wojny*.

Armia Czerwona w Gdańsku i Prusach w 1945 roku, Gdańsk 2019, współautor D. Panto, ss. 212.; *Elbląskie wodociągi wczoraj i dziś*, Elbląg 2020, współautor G. Nawrońska, ss. 162.; *Stutthof 8/9 maja 1945 roku. Historia i pamięć*, Sztutowo 2020, współautor M. Owsiniński, ss. 267.

Publikacje te, mimo swojej różnorodności tematycznej, są istotnym uzupełnieniem dostępnej dziś wiedzy. Ciągłe niewielu badaczy potrafi syntetyzować niewielkie fragmenty wiedzy, z reguły traktując je przyczynkarsko. W tym wypadku jest jednak inaczej. Autor podszedł do wybranych zagadnień kompleksowo.

Wartą wyróżnienia wśród innych publikacji jest edycja źródeł *To był obóz śmierci. Prace sowieckiej komisji śledczej na terenie byłego KL Stutthof w 1945 r., Dokumentacja i omówienie*, Sztutowo 2022, ss.

Należy także wspomnieć rozdziały w pracach zbiorowych, niejednokrotnie bardzo ważnych na rynku naukowym. Do nich należą: *Walki Armii Czerwonej na Żuławach Wiślanych w styczniu 1945 roku* [w:] *Mniejszości narodowe i religijne na Żuławach*, red. J. Hochleitner, Malbork 2016, s. 183-206.; *Polscy historycy wojskowości wobec sowieckich mitów wyzwoleniczych - na podstawie opisów tzw. rajdu Diaczenki przez Elbląg z 23 stycznia 1945 r.* [w:] *Wojsko Polskie w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej po II wojnie światowej*, red. H. Łach, Olsztyn 2016, s. 371-387.; *Tworzenie i dekompozycja wzorców osobowych żołnierzy-bohaterów Armii Czerwonej w powojennej Polsce na przykładzie Enrique Vilara* [w:] *O powinnościach żołnierskich*, t. 4, red. M. Kardas, 2016, s. 213-233.; „Czerwona gwiazda” jako filar informacji wojskowej i wojennej (1924-2016) [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, t. IV, red. Ł. Nadolski, Bydgoszcz 2017, s. 11-35.; *Ostatnie walki, negocjacje kapitulacyjne i wzięcie do niewoli jednostek niemieckich z Mierzei Wiślanej w maju 1945 roku* [w:] *Kapitulacje w dziejach wojen. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. A. Niewiński, Lublin 2017, s. 457-470.; *Fotokorespondenci wojenni Armii Czerwonej w zdobywanym Elblągu w lutym 1945 roku* [w:] *Żuławy w 1945 roku. Źródła z niedalekiej przeszłości*, red. A. Gąsiorowski, J. Hochleitner, Sztutowo 2017, s. 85-112.; *Reheroizacja postaci kapitana Antoniego Kasztelana na wystawie głównej Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku* [w:] *Asocjacje i implikacje historyczne elementami kształtującymi współczesność*, red. E. Jaremczuk, Poznań 2018, s. 162-182.; *Atak na Gdańsk od strony Żuław w świetle dziennika działań bojowych 2 Armii Uderzeniowej z marca 1945 roku* [w:] *Żuławy w 1945 roku. Niedomknięte księgi*, red. T. Gliniecki, M. Owsiniński, Sztutowo 2018, s. 29-47; *Wojny pomnikowe - polsko-rosyjski spór o pamięć jako element niewypowiedzianego konfliktu* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 roku*, t. V, red. Ł. Nadolski, Bydgoszcz 2018, s. 569-588.; *Die Zugkatastrophe in Grünhagen im Januar 1945 als Beispiel der Unterschiede in den nationalen Gedächtnissen* [w:] *Missglückte Flucht Januar 1945*, red. H. Timmreck, Norderstedt 2018, s. 8-63; „Pili, co się dało”. Alkoholowe konteksty ataku na Prusy Wschodnie w 1945 r. w literaturze A.

Solżenicyna i dokumentacji Armii Czerwonej [w:] *Alkohol w wojsku i na wojnie. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. A. Niewiński, Lublin 2018, s. 299-319.; *Walki Armii Czerwonej na Żuławach Wiślanych w styczniu 1945 roku* [w:] *Mniejszości narodowe i religijne na Żuławach*, red. J. Hochleitner, Malbork 2016, s. 183-206.; *Polscy historycy wojskowości wobec sowieckich mitów wyzwoleniczych - na podstawie opisów tzw. rajdu Diaczenki przez Elbląg z 23 stycznia 1945 r.* [w:] *Wojsko Polskie w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej po II wojnie światowej*, red. H. Łach, Olsztyn 2016, s. 371-387.

Kolejne lata to m.in. współautorstwo z prof. J. Hochleitnerem, *Żuławy w 1945 roku - próba redefinicji „nowego początku”* [w:] *„Ziemie Odzyskane” – w poszukiwaniu nowych narracji*, red. E. Kledzik, M. Michalski, M. Praczyk, Poznań 2018, s. 183-204.; *Polityczne przyczyny i konsekwencje Rozkazu nr 006. Zachowania żołnierzy Armii Czerwonej podczas ofensywy na Prusy Wschodnie w 1945 roku*, [w:] *Misja wojska. Strategia i bezpieczeństwo państwa*, red. T. Panecki, J. Smoliński, Warszawa 2019, s. 295-305. ; *„Obraz wroga” we współczesnych rosyjskich mediach wojskowych* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r., t. 6*, red. Ł. Nadolski, Bydgoszcz 2019, s. 477-510. ; *Inscenizowane walki o Tolkmicko jako przykład działań operatorów filmowych Armii Czerwonej w styczniu 1945 roku* [w:] *Przekaz informacji o wojnie i na wojnie. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. A. Niewiński, Lublin 2019, s. 400-423.; *Walczący z depresją. Działania ofensywne Armii Czerwonej na Żuławach Wiślanych w 1945 r.* [w:] *Oblicza wojny, Tom 2, Armia kontra natura*, red. T. Grabarczyk, M. Pogońska-Pol, Łódź 2020, s. 333-357.; *Pomoc humanitarna jako oś narracji medialnej prezentującej działania wojsk Federacji Rosyjskiej w Syrii* [w:] *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r., t. 7*, red. Ł. Nadolski, Bydgoszcz 2020, s. 451-476.; *Naruszenia dyscypliny przez żołnierzy 2. Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej w styczniu 1945 roku i próby jej przywrócenia* [w:] *Wojna a prawo. Z dziejów wojskowości polskiej i powszechnej*, red. A. Niewiński, Lublin 2020, s. 305-321.

Spektrum zainteresowań Habilitanta jest więc dość szerokie, co wskazuje na jego umiejętność postrzegania zjawisk w szerszym aspekcie. Nie zawężanie się wyłącznie do jednej tematyki pozwala ocenić Habilitanta jako osobę rozumiejącą głębię zjawisk naukowych. Ale jednocześnie zainteresowania są sprofilowane terytorialnie, problemowo i chronologicznie. Tutaj utrzymuje intensywność badań, stając się specjalistą w swojej tematyce.

Ocena istotnej aktywności naukowej i współpracy międzynarodowej

Dr Tomasz Gliniecki wygłosił 49 referatów na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych z zakresu historii oraz 4 na spotkaniach muzealnych. Wśród nich wyróżnić na pewno należałoby takie, których odbiór był szeroki. Do nich na pewno zaliczyć

należałoby referat „Czerwona gwiazda” jako filar informacji wojskowej i wojennej (1924-2016), wygłoszony na konferencji *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, którego organizatorem było Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy. Zresztą w tej instytucji występował jeszcze wiele razy. Był także częstym gościem na konferencjach organizowanych przez Katolicki Uniwersytet Lubelski, w tym wygłosił referat *Ostatnie walki, negocjacje kapitulacyjne i wzięcie do niewoli jednostek niemieckich z Mierzei Wiślanej w maju 1945 roku*, na konferencji *Homo Militans Kapitulacje w dziejach wojen* w 2017 roku. Niezmierny istotny wydźwięk miał referat Habilitanta *Skrajnie emocjonalne aspekty upamiętniania ofiar wojny. O pamiątniku Tani Sawiczewej z Leningradu*, wygłoszony na *Forum Pamięci*, organizowanym przez Muzeum Stutthof i Muzeum Auschwitz w Sztutowie w 2017 roku.

Uwagę zwraca także uczestnictwo na *II symposium źródłoznawczym Gdańsk 1945-1960 – Elity Gdańska*, zorganizowanym przez Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk. Habilitant uczestniczył także w licznych konferencjach organizowanych przez Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Łódzki czy Akademię Sztuki Wojennej. Spośród licznych wystąpień zwraca uwagę referat *Czy polscy czołgiści walczyli w Gdańsku? Wokół mitu z 1945 roku*, wygłoszony na konferencji *Powojnie pomorskiej pamięci. Historia i upamiętnianie II wojny światowej na Pomorzu Gdańskim 1945–2020* organizowanej przez Muzeum II Wojny Światowej w 2023 roku. Referat ten stał się zacznym poważnej dyskusji historycznej, która w kręgach zainteresowanych naukowców trwa do dzisiaj.

Podobne zainteresowanie, świadczące o szerokiej perspektywie badań Habilitanta, widać po wygłoszeniu przez niego w 2019 roku w Bydgoszczy referatu *Pomoc humanitarna jako oś narracji medialnej prezentującej działania wojsk Federacji Rosyjskiej w Syrii*, na konferencji *Wojny i konflikty zbrojne po 1945 r.*, której organizatorem było Muzeum Wojsk Lądowych.

Dr Gliniecki był także organizatorem lub współorganizatorem kilku wydarzeń naukowych. Wśród nich należałoby wyróżnić organizację międzynarodowej konferencji naukowej *Fortyfikacje w Prusach*, którą zorganizowało Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu w 2014 roku w ramach projektu Litwa-Polska-Rosja „Muzea ponad granicami”. Była to jednocześnie ostatnia odsłona tego projektu, w związku z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Współorganizował konferencje Muzeum II Wojny Światowej - *Wojna i pamięć. Pamięć kulturowa o II wojnie światowej w Polsce, Niemczech i Rosji, czy Żuławy 1945. Niedomknięte księgi*. Dużym osiągnięciem, także organizacyjnym była konferencja *Polskie Państwo Podziemne na Pomorzu: Struktury i ludzie konspiracji. 80 rocznica powstania Armii Krajowej* organizowana przez Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku i Muzeum Stutthof. Zaangażowany była także w lokalną konferencję *777 lat Elbląga*, której organizatorem był Urząd Miejski w Elblągu.

Habilitant brał także udział w Programie Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007- 2013 oraz Polska-Rosja 2014-2020 – projekt „Muzea ponad granicami” etapy I oraz II – beneficjenci Muzeum „Brama Frydlandzka” w Królewcu, Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu i Centrum Spotkań Europejskich „Światowid”, którego realizacja miała miejsce w latach 2010-2021. W pierwszym etapie projektu odpowiedzialny był za sferę promocji i edukacji historycznej Muzeum Archeologiczno-Historycznego, zaś w etapie drugim był kuratorem komponentu wystawienniczego Centrum Spotkań Europejskich.

Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę

Doktor Tomasz Gliniecki jest doświadczonym badaczem i popularyzatorem badań naukowych. Był opiekunem merytorycznym i autorem scenariuszy lekcji „Elbląg pionierów, Elbląg dziś” dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych w projekcie „Nasze tutaj”, realizowanym przez Centrum Spotkań Europejskich Światowid w Elblągu w ramach programu „Patriotyzm jutra” w 2019 r. Przewodniczył jury w ogólnopolskim konkursie „Military Art” (dotyczącym plastyki, fotografii i filmu wojskowego), którego organizatorem było Ministerstwo Obrony Narodowej. Był recenzentem bądź konsultantem jedenastu wystaw i filmów, współautorem siedmiu wystaw.

Kierował pracami działu edukacyjnego w Muzeum Archeologiczno Historycznym w Elblągu, organizował liczne wydarzenia edukacyjne, w tym w Europejskiej Nocy Muzeów czy Europejskich Dniach Dziedzictwa. Warto podkreślić, iż opracował i wdrożył autorski pakiet działań edukacyjnych „Elbląg XX wieku” z 10 tematami lekcji muzealnych, książką reporterską i kanałami społecznościowymi. Pracując w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku nadzorował prace zespołu edukatorów, współtworzył oferty zajęć muzealnych. Stworzył także sieć interesariuszy regionalnych – bazy odbiorców oferty edukacyjnej.

W Muzeum Stutthof, pracując w dziale naukowym, przygotował i wygłosił 24 wykłady popularno-naukowe, zarówno dla studentów, uczniów szkół jak i środowisk przewodników turystycznych, żołnierzy czy nauczycieli.

Jest także autorem 19 tekstów popularno-naukowych, trzech tekstów wspomnieniowych oraz uczestnikiem (a czasami i autorem) w jedenastu programach i filmach dokumentalnych.

Działalność pedagogiczna dr Glinieckiego trwa od 2001 roku kiedy został wykładowcą retoryki i komunikacji społecznej w Szkole Wyższej im. B. Jańskiego w Warszawie. Następnie

został wykładowcą dziennikarstwa i nowych mediów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu.

Był także moderatorem paneli na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych historyków wojskowości „Homo Militans” KUL Lublin oraz „Oblicza wojny” Uniwersytet Łódzki 2022-2024, na polsko-niemieckim Forum Dyskusyjnym o ofiarach II Wojny Światowej z udziałem Prezydenta Ludowego Związku Cmentarzy Wojennych i Konsul Generalnej RFN w Malborku w 2016 roku. Jest także od 2017 roku członkiem Rady Naukowo-Programowej Szlaku Kanału Elbląskiego przy marszałku województwa warmińsko-mazurskiego.

Należy podkreślić fakt, iż decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2024 r. uzyskał stanowisko kustosa dyplomowanego.

Konkluzja

Opinia obejmująca ocenę osiągnięcia naukowego, pozostałego dorobku naukowo-badawczego, istotnej aktywności naukowej oraz osiągnięć dydaktycznych i popularyzatorskich dr Tomasza Glinieckiego jest **pozytywna**.

Po przeanalizowaniu zarówno osiągnięcia naukowego, jak i pozostałego dorobku Habilitanta stwierdzam, że udowodnił on, iż potrafi prawidłowo wykorzystywać warsztat naukowy i metodologiczny. Odznacza się umiejętnością formułowania hipotez badawczych, a wnioski są następstwem weryfikacji stawianych wcześniej hipotez. Potrafi także konceptualizować pojęcia i analizować problemy historyczne. Ma umiejętności w zakresie samodzielnego prowadzenia warsztatu badawczego i potrafi twórczo go rozwijać. Nie ulega żadnej wątpliwości, że można zaliczyć dr Tomasza Glinieckiego do grona znawców problematyki, która była przedmiotem osiągnięcia naukowego (dodać można, że w dalszym ciągu prowadzi on badania w tym obszarze) oraz podejmowanych w innych publikacjach zainteresowań badawczych. Generalnie jego badania mieszczą się w obszarze zainteresowań dyscypliny historii.

Habilitant prezentuje wyniki swoich badań na forum krajowym, zaś dowodem umiejętności współpracy z innymi naukowcami w realizacji badań niejednokrotnie skomplikowanych problemów są publikacje, których jest on współautorem. Sferę aktywności naukowej z powodzeniem wiąże z działalnością popularyzatorską. Współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym – łącząc naukę z wymiarem praktycznym.

Reasumując, jednoznacznie stwierdzam, że **osiągnięcie naukowe Pana Doktora Tomasza Glinieckiego oraz dorobek naukowy zgromadzony przez niego po uzyskaniu**

stopnia naukowego doktora stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny historii. Na podstawie szczegółowej analizy przedstawionej dokumentacji stwierdzam, że Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową, spełniając kryteria określone w art. 219 ust.1 ustawy z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.), tym samym **popieram wniosek Pana dr Tomasza Glinieckiego o nadanie Jemu stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie historii.**

